

הלכות ברכות שבסעודה קעד

קכא

ב ו אבל על מים או שאר משקים אין לברך עליהם בתוך הסעודה ואפילו שותה לצמאו לפי שהם באים מחמת הסעודה שא"א לאכילה בלא שתיה וגם אם אוכל איזה דבר למתק השתיה ה"ו מפל למשקה והמשקה ללחם ונפטרים בברכת הלחם ואפי' אם היה צמא קודם סעודה כיון שלא רצה לשתות אז כדי שלא יזיקו לו המים נמצא כי שתיית המים בסבת הפת היא וברכת הפת פוטרתם (ואע"פ שהפת היא סבה רחוקה להם ואינם דומים לפירות שאוכלים בגמר הסעודה ע לעכל המאכל שהפת הוא סבה קרובה להם ואעפ"כ מעונים ברכה לפנייהם כמ"ש בסימן קע"ז לפי שהפירות הם דברים הבאים שלא מחמת הסעודה י שדרך לאכלם כל היום לפיכך אם אוכלם בשעת סעודה אינם חשובים שפדה לפת אא"כ באו לצורך אכילתה שיאכל עדיין כגון ללפת הפת או לעורך חאות המאכל כמ"ש ולא לעכל המאכל שכבר אכל כי מה שהיה כבר היה אבל מים ושאר משקין ששתיתם כל היום היא מחמת סעודה שרוב הצמאון היא מחמת אכילה ואפי' משקין ששותין אותם אפי' שלא לצמאון כגון שכר ומי דבש אין דרכם לשתותם קודם אכילה אלא אחריה נמצא שבאים מחמת אכילה לפיכך כשבאים בתוך הסעודה אפי' ע"י סיבה רחוקה הרי הם מפלים לסעודה וברכת הפת שהוא עיקר הסעודה פוטרתם) והוא שקובע סעודה על פת יא אבל אם אוכל מעט פת בשביל שלא יזיקו לו המים בלבד מברך על הפת שהכל כמו שיתבאר :

ו ר"ח תוס' ס"ס ר"ח סכ"ו רש"א מרדכי סמ"ג סמ"ק ז מ"א סק"ט ח סכ"ו שו"ע סע"ף ו' ט מרדכי הג"מ מ"א סק"א י סכ"ו ולפ"ו ח"ט מ"ט לעכל מלשכות ד"ל דלפ"ו דגם לכתוב לא סמוך אלא כמשקיס סבאים מחמת סעודה כמ"ש בש"ע י"א מ"א ס"ו ר"י סק"ב יב עב"א יג עב"א יד מרדכי מ"א ס"ק ט' טו רחוק וויטר' מ"א סק"ג הובא כמ"ס נרכוס מ"א ב' טז מ"א סק"ז יז ר"ח שו"ע סע"ף ו' יח (ע' פסחים ק"ג דמייתי רא"י גמיה שאתר גס"מ שנמלך לשמות קודם כסמ"ז מכלל דאלי"ב לא הוי נמלך ודו"ק) יס ס"ז סק"ג עיין כמ"ש כמ"י ק"ג

1234567
1234567

ג וי"ש שבתוך הסעודה אם שותהו כדי לעורך האות המאכל הרי הוא מפל לסעודה וא"צ לברך עליו ואם שותהו כדי לחמם האצטומכא לעכל המאכל צריך לברך עליו * (כמו שצריך לברך על הפירות שבאים לעכל) לפי שגם הי"ש אין שתייתו מחמת אכילה לעולם כשאר משקין וגם אין כוונת רוב בני אדם לעורך בו האות המאכל שהרי רגילים לשתותו בכל בקר אף בלא סעודה לפיכך אינו נחשב מפל אלא כשבא לצורך אכילה שיאכל עדיין יב (ב) ואם שורה בו פת יתבאר לקמן ובשבת א"א לברך עליו בכל ענין שנפטר בברכה הכוס של קידוש ואפי' קידש על היין כמו שיתבאר (אא"כ קידש בלילה על הפת). יג (ג) וי"א שגם מים ושאר משקים מעונים ברכה בתוך הסעודה כמו יין ולא הוצרכו ליהן מעם לברכת היין מפני שגורם ברכה לעצמו אלא מפני יד שהיין ממשיך אדם לתאות אכילה והרי הוא צורך סעודה אבל שאר משקים שאינם מעוררים תאות המאכל צריך לברך עליהם אע"פ שאינם חשובים כיון טו ויש מצריכים עוד לברך על המים בכל פעם ופעם כי מן הסתם נמלך הוא בכל פעם לפי שאין דרך לשתות מים אלא לצמאו ולא היה יודע שיצמא עוד והעיקר כסברא הראשונה והרוצה להסתלק מן הספק טז יתן לאחר שאינו אוכל לברך ויתכוין לפוטרו או יז ישב קודם נטילה במקום סעודתו ויברך על מעט מים או שאר משקין ע"ד לשתות כל צרכו בתוך סעודתו יח (ואפי' אם נמלך לשתות עוד לפני הסעודה א"צ לברך שאין זה קרוי נמלך כיון שהיה ברעתו לשתות אח"כ בסעודה על סמך ברכתו זו) ולא ישתה כשיעור רביעית שלא יצטרך לברך ברכה אחרונה ע"ד שיתבאר ולא יפזור בזה יט מה שישהה

קונטרס אחרון

רע"א ב"ד) וב"ה כ"ש דעדיפא ביין הכדלה ועוד דנרבה ראשונה גמי משכחת לה שתיפטר כספוי"א ע"י ר"ט אך החוס' ספחיה ק"ג ד"ה רב חשי כתבו דמנה הכנת כוס לא תליא בנרבה וגם אחר יין איכוסין ונשואין לריך לנכך ולפ"ו ז"ע בזה :
(ב) ואם שורה בו כו'. עמ"א ס"י קס"ח סק"ל וב"ה ג"כ כוונה ה"ן וע"ן ס"י קע"ז על השניים לנדה אבל לא למה שישהה אח"כ דהא מדמי לה לפירות ואי לא לא קיי"ל כוונתה כמו דלא קיי"ל כמ"ש בתהלה שס' ע"ג כמ"א סק"ג וע"ג סס"א :
(ג) וי"א שגם מים כו' צה"ג (ולכע"ז אשתמיכסיה פ"ט המרדכי כמס"ל גם כר"ש ש"כ על צה"ג) ע"כ כוונתו דזיין סוכת כמו פת עש"כ כשכר עס"י ר"ח ס"ז :

שישתה בתוך סעודתו וגם יזהר שלא לצאת תוצה קודם סעודה שכשמשנה מקומו צריך לחזור ולברך כשחזר למקומו כמ"ש לקמן כ אבל המנהג כסברא הראשונה : כה"ר חיי"ד כל בירך על יין א"צ לברך על שאר משקין לד"ה שיין פומר כל מיני משקים בין בשעת הסעודה בין בשאר פעמים כז לפי שהיין הוא עיקר משקה והוא ראש לכל מיני משקין לכן הוא עיקר לענין ברכה וכולן מפלים אליו כג מדרכי הונא כג וזהו שהיו המשקין לפניו בשעה שבירך על היין כז (או שהיה דעתו עליהם) ואפילו אינו קובע עצמו לשתות יין אלא כה שותה יין מעט לצורך מצוה כגון כו קידוש והבדלה ושותה משקין הרבה אח"כ נפטרים בברכת היין (אם היה דעתו עליהם וכמו שיתבאר) :

כ רמ"א ס' כה"ר חיי"ד כג נרכז ד' מ"א כג תוס' ס' כג מדרכי הונא כג כג' סק"ג כג וכ"מ כמ"א ס"ק י"א דמדמי לז נסכר ולא ספסז כיה"י סיי"ט על סגלחן כמ"ט כע"ק וכ"מ כהדיא כס"י ר"ז סק"ו וכ"מ מ"ט כס"י רע"ב) כה כס"ג כו מ"א סק"ט כו ע"ז סק"ד (וכ"כ סג"ס כס"י ע"ט נהקדח"י) כה ע"ז סי' רנ"ט סק"ו מ"א כה תוס' רמ"ט ע"ז סק"ד ל סו' נרכז ע"ב רי"ז ד"מ רמ"ט כס"י ע"ט לא ענק"א לז ש"ע סע"ד וע"א סק"ט לז מ"א סק"ו לז ענק"א לז ע"ז סי' רנ"ט סק"ט לו ע"ט סג"ד לו תוס' ס' וע' ע"ז סק"ט לת ענק"א

הן כז אם שתה יין לפני הסעודה כה אפי' קודם שקבע עצמו לסעודה א"צ לברך על היין שבתוך הסעודה כס שנפטר בברכת היין שלפני הסעודה אח"כ לא היה ברעתו תחלה לשתות יין בתוך הסעודה ואח"כ נמלך אבל בסתם אינו נקרא נמלך ל כי רגילות הוא לשתות יין בסעודה (ד) אפי' בחול לשרות האכילה שבמעיו ולכן המבדיל על שלחנו דהיינו סמוך לסעודתו לא ובמקום סעודה א"צ לברך על היין שבתוך הסעודה לז וי"א שיין הבדלה הואיל ואינו בא לשתיה אלא למצוה אינו פומר היין שבסעודה אח"כ הבדיל על שלחנו ממש דהיינו לז אחר שקבע עצמו לסעודה על השלחן או אחר שנמל ידיו לד (ה) שנמ"י היא התחלה קביעות הסעודה אע"פ שלא ישב בשלחן עדיין לה ואפי' נמל ידיו והבדיל בחדר אחר (וע"ד שיתבאר) לו ויש לחוש לדבריהם לכתחלה שכשמבדיל קודם שקבע עצמו לסעודה יכוין שלא לפטור בברכה זו היין שבתוך הסעודה ובריעבר שלא כיון לכך א"צ לברך על היין שבתוך הסעודה שספק ברכות של ד"ס להקל בד"א ביין הבדלה שאינו שייך לסעודה אבל יין לז קידוש הואיל והוא שייך לסעודה שאין קידוש אלא במקום סעודה פומר היין שבתוך הסעודה לד"ה אפילו קידש קודם שקבע עצמו לסעודה אע"פ שיין זה אינו לשתיה אלא למצוה לה (ו) וכ"ש יין שלפני הסעודה בחול שהוא לשתיה שפומר היין שבתוך הסעודה אפי' אם בירך עליו קודם שקבע עצמו לסעודה (והוא שבירך במקום סעודה דהיינו באותו חדר שסועד בו אבל מחדר לחדר צריך לחזור ולברך אח"כ שתה כשיעור שנתחייב לברך ברכה א' מעין ג' ולא בירך שאז י"א שא"צ לחזור ולברך ויש לסמוך על דבריהם בדיעבד כמ"ש כס"י קע"ח ואפי' באותו חדר אם יצא ממנו בינתיים וחדר הדי דינו כמחדר לחדר כמ"ש ש"ש) בד"א בסתם אבל אם היה ברעתו בפי' כשבירך על היין בחדר זה לפטור בברכה זו את היין שבתוך הסעודה שיסעוד בחדר אחר פומר אפי' לכתחלה אם שני החדרים הם בבית א' כמ"ש ש :

אוצר החכמה

וכל

קונטרס אחרון

(ד) אפי' בחול כו' . רמ"ט ס' ע"ט ע"ז סי' רנ"ט ולא ס"ל דרמ"ט לשיטתיה חזיל עס"י קע"ח ס"ט אלא ש"ה דהוי הבדלה מילתא אחרינא לכ"ע כה"ג כמ"ט סע"א עס וכ"מ ברש"א והג"מ דמשיטת דנע"ט מקום סעודה לכ"ע כהבדלה דחל"כ מי הזקיק לירד למחלוקת שאין כאן מקומה וא"ל כלל לכונסם עס :

(ה) שנמ"י היל כו' . כ"ה כוונת החוס' דמה"ע ח"ג לבדך לתארו חף מלא שייך כח ח"א לאכילה כו' מ"ט לא גרע מפירות שבתוך הסעודה דהא לא ס"ל כרש"א עפי' העם משום דבאים לגרוך וכבר"ה כמ"א ס"ק י"א וי"א ה"ל התחלה כמ"ט כס"י רנ"ב אבל קודם נטילה צריך לבדך מיד ולא להמתין עד שיגמור לשתות יין שבתוך הסעודה שאין לקבוע סעודה קודם ברכה אחרונה שמחייב כבר משא"כ בתוספות ד"ה גל להם כו' ע"י תוספות סד"ה ר"ט ודו"ק :

(ו) וכ"ש יין כו' . מ"א וכ"מ כש"ע (חף שהתוס' לא ס"ל הכי שכתבו דלז גרע כו' היינו משום ברכה אחרונה עכש"ל אבל לפי"ה הש"ע ס"ז כה"ג"ט בלי שום חולק אין להתמיר חף לס"ד החוס' אלא כהבדלה עכ"י רנ"ט ופי"ו חף בפלות מכשיעור אין להקל עד שמתעורר האחרונים שלא הזכירו ברכה אחרונה שאף אח"ל שגם המ"א נחזיון לזה שכשקבע עצמו לסעודה ס"ל כחך הסעודה וא"ל ברכה אחרונה מ"ט סמ"ט ספ"ז סי' רנ"ט מבוחר להדיח דמ"י אינה משום ברכה אחרונה) :